

2023. gada ziemas valsts vienotā jurista profesionālās kvalifikācijas eksāmena civiltiesību, civilprocesa tiesību un komerciesību jomas teorētiskās daļas jautājumi, praktiskās daļas uzdevums (kāzuss) un vērtēšanas vadlīnijas

Teorētiskās daļas jautājumi

1. jautājums

1. Darba un uzņēmuma līguma jēdzieni, to atšķirības

- 1.1. Darba līguma jēdziens, forma un tās neievērošanas sekas
- 1.2. Uzņēmuma līguma jēdziens, forma un būtiskās sastāvdaļas
- 1.3. Būtiskākās atšķirības starp abiem līguma veidiem

2. jautājums

2. Kasācijas tiesvedība civilprocesā

- 2.1. Kasācijas sūdzības forma, saturs un drošības naudas jēdziens kasācijas instancē
- 2.2. Kasācijas tiesvedības jēdziens, saturs un robežas, lietas izskatīšana kasācijas instancē. Kasācijas instances tiesas tiesības, taisot spriedumu. Lūgums nosaukt vismaz divas
- 2.3. Augstākās tiesas rīcības sēdes institūts un tā nozīme, Augstākās tiesas rīcības sēdē izlemjamie jautājumi (miniet vismaz četrus)

3. jautājums

3. Kapitālsabiedrības likvidācija atbilstoši Komerclikuma noteikumiem

- 3.1. izsmeļoši, bet lakoniski izskaidrojiet, ko nozīmē kapitālsabiedrības likvidācija, kad tā notiek un kad nenotiek
- 3.2. izsmeļoši, bet lakoniski raksturojiet likvidatoram izvirzāmās prasības, likvidatora tiesības un pienākumus un likvidatora atbildību
- 3.3. izsmeļoši, bet lakoniski raksturojiet kreditoru aizsardzību kapitālsabiedrības likvidācijas gaitā, norādot arī sekas, ja nepietiek mantas likvidācijas procesā

Teorētiskās daļas jautājumu vērtēšanas vadlīnijas

1. Darba un uzņēmuma līguma jēdzieni, to atšķirības

1.1. Darba līguma jēdziens, forma un tās neievērošanas sekas

Ar darba līgumu darbinieks uzņemas veikt noteiktu darbu, pakļaujoties noteiktai darba kārtībai un darba devēja rīkojumiem, bet darba devējs — maksāt nolīgto darba samaksu un nodrošināt taisnīgus, drošus un veselībai nekaitīgus darba apstākļus. **(1 punkts)**

Darba līgums ir daudzpusējs darījums, jo tas ietver divu tiesību subjektu - darba ņēmēja un darba devēja – saskanīgus gribas izteikumus; divpusējs (savstarpējs) līgums, jo tajā abām pusēm ir gan tiesības, gan pienākumi pret otru; konsensuāls līgums; atlīdzības līgums. **(1 punkts)**

Darba līgums obligāti ir slēdzams rakstveidā un tas ir noslēdzams pirms darba uzsākšanas. Atšķirībā no vispārējā regulējuma darba tiesībās rakstiskās formas neievērošana nepadara darba līguma tiesiskās attiecības par spēkā neesošām, jo rakstiskā forma ir noteikta darbinieka (vājākās puses) aizsardzības nolūkos. **(1 punkts)**

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

3 punkti par atbildi, kurā ir pareizi nosaukts un aprakstīts darba līguma jēdziens,

2 punkti par atbildi, kurā darba līguma jēdziens ir aprakstīts pēc būtības pareizi, tomēr atbilde nav pilnīga,

1 punkts par atbildi, kurā nosaukti tikai daži darba līguma jēdziena elementi, tomēr no atbildes ir saprotams, ka students izprot jautājumu.

1.2. Uzņēmuma līguma jēdziens, forma un būtiskās sastāvdaļas

Ar uzņēmuma līgumu viena puse uzņemas izpildīt otram par zināmu atlīdzību ar saviem darba rīkiem un ierīcēm kādu pasūtījumu, izgatavot kādu lietu vai izvest galā kādu pasākumu. **(1 punkts)**

Uzņēmuma līgums ir konsensuāls, daudzpusējs, atlīdzības, divpusējs līgums, tam Civillikumā ir noteikta formas brīvība. Līdzējus uzņēmuma līgumā dēvē par pasūtītāju un uzņēmēju. **(1 punkts)**

Uzņēmuma līguma būtiskās sastāvdaļas ir pasūtījums un atlīdzība. Pasūtījums var izpausties kā lietas radīšana, pārveidošana, iznīcināšana, kā arī pasūtījums var būt nematerializēts darba rezultāts. Atlīdzība var tikt noteikta naudā vai citās lietās. **(1 punkts)**

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

3 punkti par atbildi, kurā ir pareizi nosaukts un aprakstīts uzņēmuma līguma jēdziens,

2 punkti par atbildi, kurā uzņēmuma līguma jēdziens ir aprakstīts pēc būtības pareizi, tomēr atbilde nav pilnīga,

1 punkts par atbildi, kurā nosaukti tikai daži uzņēmuma līguma jēdziena elementi, tomēr no atbildes ir saprotams, ka students izprot jautājumu.

1.3. Būtiskākās atšķirības starp abiem līguma veidiem

Darba līgumā līguma priekšmets ir “darbs vispār”, kas tiek veikts darba devēja vadībā un tas ir jāveic personīgi. Darbinieks pakļaujas rīkojumiem un noteiktai darba kārtībai – raksturīga lielāka subordinācija. Darba devējs nodrošina taisnīgus, drošus un veselībai nekaitīgus darba apstākļus. Darbinieks var būt tikai fiziska persona. **(1 punkts)**

Darba līgumā darbinieks saņem regulāri darba samaksu, kas ietver darba algu, kas nav mazāka par MK noteikto minimālo algu. Garantētas sociālās garantijas (atvaļinājumi, pabalsti u.tml.), kuras nodrošina darba devējs. Darba devējam ir jānomaksā darba samaksas paredzētos nodokļus. **(1 punkts)**

Uzņēmuma līguma priekšmets ir darba rezultāts – izpildīt konkrētu uzdevumu. Uzņēmējs var būt gan fiziska, gan juridiska persona. Uzņēmējs laika ziņā darbu var veikt pēc saviem ieskatiem, reps. uzņēmējs patstāvīgi nosaka darba laiku. Samaksas pienākums iestājas tiklīdz pasūtījums ir izpildīts, ja vien puses nav vienojušās par citādu kārtību. Uzņēmējs var uzticēt pasūtījuma izpildi

trešajām personām (apakšuzņēmējam). Uzņēmuma līgums neparedz sociālās garantijas. (1 punkts)

Papildus 1 punktu students var nopelnīt, ja norāda uz atšķirībām civiltiesiskās atbildības piemērošanas jomā par kaitējuma nodarīšanu (Darba likumā ir paredzēta saudzīgāka attieksme pret darbinieku, piemēram, Darbinieks atbild tikai par tagadējās mantas samazinājumu, bet ne atrauto peļņu). Tāpat papildus punktu var piešķirt, ja students atsaucas uz likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli", kurā uzskaitītas pazīmes, kas norāda, kad uzskatāms, ka nodarbinātība atbilst darba līguma nevis uzņēmuma līgumam. Papildus punktu var piešķirt par atsaukšanos uz jaunāko judikatūru, doktrīnu vai gadījumos, kad atbilda satur citu informāciju, kas norāda uz studenta augstām zināšanām par konkrēto jautājumu.

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

4 punkti par atbildi, kurā ir pareizi nosauktas un aprakstītas abu līgumu veidu atšķirības, turklāt students ir parādījis papildus zināšanas un atsaucies uz jaunāko judikatūru, doktrīnu vai atbildē iekļāvis citu informāciju, kas norāda uz studenta augstām zināšanām par konkrēto jautājumu.

3 punkti par atbildi, kurā ir pareizi nosauktas un aprakstītas abu līgumu veidu atšķirības;

2 punkti par atbildi, kurā abu līgumu veidu atšķirības ir aprakstītas pēc būtības pareizi, tomēr atbilde nav pilnīga,

1 punkts par atbildi, kurā atšķirības minētas tikai daļēji, tomēr no atbildes ir saprotams, ka students izprot jautājumu.

2. Kasācijas tiesvedība civilprocesā

NB! Atbildot uz šo jautājumu, nav nozīmes, vai students lietojis jēdzienus Augstākā tiesa vai Senāts, tiesneši vai senatori. Vērtējumu tas neietekmē.

2.1. Kasācijas sūdzības forma, saturs un drošības naudas jēdziens kasācijas instancē

Kasācijas sūdzības forma (**1 punkts**): Kasācijas sūdzība ir rakstveidā sagatavots procesuāls dokuments, kas sastādāms atsevišķa dokumenta veidā, un kuru lietas dalībnieki iesniedz par apelācijas instances tiesas spriedumu (papildspriedumu) un likumā noteiktos gadījumos par pirmās instances spriedumu. Prokurors var iesniegt kasācijas protestu.

Kasācijas sūdzības saturs (**1 punkts**): Likumdevējs ir noteicis prasības kasācijas sūdzības saturam, kuras ir stingri jāievēro. Pretējā gadījumā Augstākās tiesa rīcības sēdē var atzīt, ka iesniegtā kasācijas sūdzība neatbilst likuma prasībām un atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību. Kasācijas sūdzībā norāda: tās tiesas nosaukumu, kurai adresēta sūdzība (Augstākās tiesas Civillietu departaments); sūdzības iesniedzēja datus; spriedumu, par kuru iesniedz sūdzību, un tiesu, kas taisījusi spriedumu; kādā apjomā spriedumu pārsūdz; kādu materiālo tiesību normu tiesa piemērojusi nepareizi, kādu procesuālo tiesību normu pārkāpusi un kā tas ietekmējis lietas izspriešanu vai kā izpaudies tiesas kompetences robežu pārkāpums; Augstākajai tiesai izteikto lūgumu.

Ja kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka kasācijas sūdzības izskatīšanai kasācijas tiesvedības kārtībā ir būtiska nozīme vienotas tiesu prakses nodrošināšanā vai tiesību tālākveidošanā, viņš argumentēti norāda to kasācijas sūdzībā.

Kasācijas sūdzību paraksta iesniedzējs:

- fiziskā persona; - juridiskās personas amatpersona, kas darbojas likumā, statūtos vai nolikumā piešķirto pilnvaru ietvaros; - advokāts; - lietās par rūpnieciskā īpašuma tiesību pārkāpumiem un aizsardzību, kā arī lietās par komercnoslēpuma aizsardzību pret nelikumīgu iegūšanu, izmantošanu un izpaušanu, profesionāls patentpilnvarnieks.

Drošības naudas jēdziens kasācijas instance (**1 punkts**):

Iesniedzot kasācijas sūdzību, Augstākās tiesas depoziņa kontā iemaksājama drošības nauda, kas šobrīd ir 300 eiro. Drošības nauda par kasācijas sūdzības iesniegšanu netiek aprēķināta no prasības summas kā valsts nodeva par prasības pieteikumu vai apelācijas sūdzību, bet tā ir likumā noteikta summa, kas maksājama par kasācijas sūdzības iesniegšanas faktu.

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

3 punkti par atbildi, kurā ietverts korekts kasācijas sūdzības formas (1 punkts) un satura izklāsts, nosaucot satura obligāti nepieciešamos elementus, t.sk., norādot, kas ir tiesīgi parakstīt kasācijas sūdzību (1 punkts), un izskaidrots drošības naudas jēdziens (1 punkts).

2 punkti par atbildi, kurā trūkst kāds no nepieciešamajiem elementiem, piemēram, nav norādīts par kasācijas sūdzības formu vai nav paskaidrots par kasācijas sūdzības saturu (nav nosaukti nepieciešamie elementi vai nosaukti tikai pāris (piemēram, norādīta tikai tiesa un iesniedzējs), vai attiecībā uz drošības naudu minēta tikai summa, bet nav paskaidrota tās atšķirība no valsts nodevas.

1 punkts par atbildi, kurā tikai ļoti vispārīgi minēts par kasācijas sūdzību kā tādu, neprecizējot ne saturu, ne arī korekti atbildot par drošības naudu.

Kompensējoša punkta iespējas:

Ja students korekti un jēgpilni ir norādījis par nepieciešamajiem dokumentiem, kas apliecina zvērināta advokāta vai patentpilnvarnieka tiesības, kā arī par neparakstītas kasācijas sūdzības iesniegšanas sekām, vai, piemēram, izvērsis argumentāciju par drošības naudas mērķi (Ja kasācijas sūdzību parakstījis profesionāls patentpilnvarnieks vai juridiskās personas amatpersona, sūdzībai pievieno dokumentu, kas apliecina personas tiesības pārstāvēt iesniedzēju).

Ja kasācijas sūdzību parakstījis advokāts, sūdzībai pievieno pilnvaru un orderi. Kasācijas protestu paraksta likumā noteiktā prokuratūras amatpersona.

Neparakstītu kasācijas sūdzību uzskata par neiesniegtu un nosūta atpakaļ iesniedzējam, atmaksājot drošības naudu.

Drošības naudas institūts ieviests ar mērķi nodrošināt Civillietu departamenta pienācīgu darbību. Šāds mērķis izriet no citu personu interešu aizsardzības pienākuma. Civillietu departamentam ir jāsniedz principiāla civiltiesību materiālo un procesuālo tiesību normu interpretācija, kas var būtiski ietekmēt daudzu personu tiesības dažādos tiesas procesos. Līdz ar to ir svarīgi, lai Civillietu departaments būtu pasargāts no atsevišķu personu bezmērķīgas tiesāšanās un personas tiktu atturētas no vēršanās tiesā ar nepamatotām prasībām (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 14. marta sprieduma lietā Nr. 2005-18-01 13.2. punktu*).

Likumdevējs, nosakot drošības naudas maksāšanas pienākumu, centies nodrošināt, lai personas Civillietu departamentā iesniegtu pārdomātas un motivētas sūdzības gadījumos, kad pastāv dažādas piemērojamā likuma iztulkošanas iespējas, nevis tikai turpinātu iesākto tiesāšanos, kad ir skaidri redzams, ka personai nav vērā ņemamu argumentu attiecībā uz to, kā izpaudusies pārsūdzētā apelācijas instances tiesas nolēmuma nepareizība (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 14. marta sprieduma lietā Nr. 2005-18-01 15.1. punktu*).

Iespējams, students ir minējis par pievienošanas kasācijas sūdzībai vai pretsūdzības iesniegšanu, kā arī paskaidrojumiem, tad, atkarībā no uzrakstītā, arī tas var tikt novērtēts ar kompensējošo punktu.

2.2. Kasācijas tiesvedības jēdziens, saturs un robežas, lietas izskatīšana kasācijas instancē. Kasācijas instances tiesas tiesības, taisot spriedumu. Lūgums nosaukt vismaz divas

Kasācijas tiesvedības jēdziens (1 punkts): Kasācijas tiesvedība ir otrās vai apelācijas instances tiesas spriedumu (likumā paredzētajos gadījumos - arī pirmās instances tiesas spriedumu) likumības un pamatotības pārbaude pēc lietas dalībnieku kasācijas sūdzībām vai prokurora kasācijas protesta. Kasācijas tiesvedības ietvaros kasācijas instances tiesa pārbauda, vai pārsūdzētajā spriedumā ir pareizi piemērotas materiālo tiesību normas un nav pārkāptas procesuālo tiesību normas, tai skaitā, par tiesas kompetences robežām.

Kasācijas tiesvedības saturs un robežas (1 punkts): Kasācijas tiesvedībai ir publiski tiesisks raksturs, jo tas ir vērsts uz tiesību normu vienveidīgu piemērošanu un iztulkošanu visā valstī. Tā kā kasācijas instances tiesa, atšķirībā no pirmās vai apelācijas instances tiesas, nespriež lietu pēc būtības, bet pārbauda lietā taisītā tiesas sprieduma atbilstību tiesību normām, tad kasācijas instances tiesas kompetencē neietilpst lietas faktisko apstākļu noskaidrošana, pierādījumu pārbaude un vērtēšana.

Tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma likumību pārsūdzētajā daļā attiecībā uz personām, kas spriedumu pārsūdzējušas vai pievienojušās kasācijas sūdzībai, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā.

Lietas izskatīšana kasācijas instancē (1 punkts): Kasācijas instancē lietas izskatīšanu nosaka rakstveida procesā trīs tiesnešu (senatoru) sastāvā, ja iespējams pieņemt nolēmumu pēc lietā esošajiem materiāliem. Ja nepieciešami lietas dalībnieku papildu paskaidrojumi vai, ja pēc Augstākās tiesas ieskata attiecīgajai lietai var būt īpaša nozīme likuma normu iztulkošanā, nosaka lietas izskatīšanu tiesas sēdē (mutvārdu procesā) trīs tiesnešu (senatoru) sastāvā. Ja, izskatot lietu triju tiesnešu sastāvā, tiesa nenonāk pie vienota viedokļa vai visi tiesneši uzskata, ka lieta izskatāma paplašinātā sastāvā, tiesa pieņem lēmumu par lietas nodošanu izskatīšanai paplašinātā Augstākās tiesas sastāvā. Izskatot lietu paplašinātā sastāvā, spriedumu taisa ar balsu vairākumu un to paraksta visi tiesneši.

Kasācijas instances tiesas tiesības, taisot spriedumu (1 punkts)

Kasācijas instances tiesa var taisīt vienu no šādiem spriedumiem:

- 1) atstāt pārsūdzēto spriedumu negrozītu, bet kasācijas sūdzību noraidīt;
- 2) atcelt visu pārsūdzēto spriedumu vai kādā tā daļā un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas vai pirmās instances tiesā;

- 3) atcelt visu spriedumu vai tā daļu un atstāt pieteikumu bez izskatīšanas vai arī izbeigt tiesvedību, ja otrās instances tiesa nav ievērojusi CPL noteikumus par tiesas pienākumu atstāt prasību bez izskatīšanas vai noteikumus par tiesvedības izbeigšanu;
- 4) grozīt spriedumu daļā par prasības apmēru, ja tas nepareizi noteikts, kļūdaini piemērojot materiālo tiesību normu.

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

4 punkti par atbildi, kurā precīzi un korekti definēts kasācijas tiesvedības jēdziens ar galveno kasācijas uzdevumu (1 punkts), jēgpilni izklāstīts kasācijas tiesvedības saturs un robežas, skaidri parādot būtiskāko atšķirību starp lietas izskatīšanu pirmajā vai apelācijas instancē un kasācijas instancē (1 punkts) un īsi, bet precīzi aprakstīta lietas izskatīšana kasācijas instancē (1 punkts), kā arī precīzi norādīt vismaz divas pirmās kasācijas tiesas tiesības (1 punkts);

3 punkti par atbildi, kurā trūkst kāds no nepieciešamajiem elementiem, piemēram, nav definēts kasācijas tiesvedības jēdziens vai galvenais kasācijas uzdevums, vai nav minēts pietiekami skaidri un ar izpratni minēts par kasācijas tiesvedības saturu un robežām, vai nav parādīta būtiskākā atšķirība starp lietas izskatīšanu pirmajā vai apelācijas instancē un kasācijas instancē, vai ir kļūdaini aprakstīta lietas izskatīšana kasācijas instancē, vai izrādīta nekompetence attiecībā uz kasācijas tiesas tiesībām;

2 punkti par atbildi, kurā tikai ļoti vispārīgi minēts par kādu no obligāti nepieciešamajiem jautājuma un apakšjautājumu elementiem, bez pietiekamas izpratnes par kasācijas uzdevumu, būtiskāko atšķirību no pirmās vai apelācijas instances, lietas izskatīšanu kasācijas instancē;

1 punkts par atbildi, kurā tikai ļoti vispārīgas atbildes bez jebkādas dziļākas izpratnes par komponentē uzdotajiem jautājumiem, bet, piemēram, ir redzams, ka students vismaz ir kaut ko lasījis par kasācijas instances uzdevumiem kopumā.

Būtiska kļūda – ja atbildē norādīts, ka kasācijas instance izskata lietu pēc būtības, pārbauda pierādījumus, respektīvi, netiek nošķirta kompetence.

Kompensējoša punkta iespējas:

Students ir norādījis, ka tiesnesim, kuram, lietu izskatot Augstākās tiesas paplašinātajā sastāvā, bijis atšķirīgs viedoklis par likuma tulkojumu vai likuma piemērošanu, 15 dienu laikā pēc sprieduma sastādīšanas ir tiesības rakstveidā izteikt savas atsevišķās domas, kas pievienojamas lietai.

Students attiecībā uz kasācijas tiesvedības robežām var būt norādījis, ka kasācijas tiesa var atcelt visu spriedumu, lai gan pārsūdzēta tikai tā daļa, ja konstatē tādas likuma pārkāpumus, kas noveduši pie visas lietas nepareizas izspriešanas.

2.3. Augstākās tiesas rīcības sēdes institūts un tā nozīme, Augstākās tiesas rīcības sēdē izlemjamie jautājumi (miniet vismaz četrus)

Augstākās tiesas rīcības sēdes institūts un nozīme (1 punkts): Augstākās tiesas rīcības sēde departamenta priekšsēdētāja noteiktā trīs tiesnešu sastāvā (tiesnešu kolēģija) tiek rīkota, lai izlemtu

jautājumu par kasācijas tiesvedības ierosināšanu, proti, vai iesniegtā kasācijas sūdzība, pretsūdzība vai protests ir izskatāms kasācijas kārtībā. Šāda kārtība ir noteikta, lai kasācijas instances tiesas izskatīšanā nonāktu tikai tās kasācijas sūdzības, pretsūdzības un protesti, kuri atbilst Civilprocesa likuma prasībām.

Augstākās tiesas rīcības sēdē izlemjamie jautājumi (2 punkti)

ATRS kompetencē ietilpst:

1. pieņemt lēmumu par kasācijas tiesvedības ierosināšanu (ja kaut viens no tiesnešiem uzskata, ka lieta izskatāma kasācijas instancē), nosakot lēmumā lietas izskatīšanu rakstveida procesā vai izskatīšanu tiesas sēdē;
2. atteikt kasācijas tiesvedības ierosināšanu (ja tiesnešu kolēģija vienbalsīgi atzīst, ka kasācijas tiesvedības ierosināšana ir atsakāma);
3. nodot lietu izskatīšanai kasācijas kārtībā Augstākās tiesas paplašinātā sastāvā (ar tiesnešu kolēģijas vienbalsīgu lēmumu);
4. pieņemt lēmumu par sprieduma izpildes apturēšanu līdz lietas izskatīšanai kasācijas kārtībā;
5. izlemt arī jautājumu par atteikumu pieņemt iesniegto blakus sūdzību un citus procesuālos jautājumus, kuru izlemšanai nav nepieciešama tiesas sēde;
6. pieņemt lēmumu uzdot Eiropas Savienības Tiesai jautājumu prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai vai iesniegt Satversmes tiesai pieteikumu par tiesību normu atbilstību [Satversmei](#) vai starptautisko tiesību normai (aktam);
7. atteikt pieņemt blakus sūdzību, ja tiesnešu kolēģijai nav acīmredzama pamata uzskatīt, ka, izskatot blakus sūdzību, pārsūdzētais lēmums tiks pilnīgi vai kādā tā daļā atcelts vai grozīts (ar vienbalsīgu lēmumu, var rezolūcijas veidā).

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

3 punkti par atbildi, kurā ir sniegtas īsas, bet izsmeļošas atbildes uz visiem elementiem, ir redzams, ka students izprot AT rīcības sēdes lomu un nozīmi, ir minējis vismaz četrus AT rīcības sēdē pieņemamos lēmumus.

2 punkti par atbildi, kurā caurmērā ir sniegtas atbildes uz visām komponentēm, bet novērojamas neprecizitātes, piemēram, minēti tikai 1-2 rīcības sēdē pieņemamie lēmumi, vai minēts vispārīgi un nekonkrēti, vai nav sniegta skaidra atbilde par AT rīcības sēdi un tās nozīmi.

1 punkts par atbildi, kurā vērojamas tikai virspusējas zināšanas par AT rīcības sēdi, tajā pieņemamajiem lēmumiem vai atbilde ir ļoti fragmentāra, no kuras var nolasīt tikai atsevišķas pareizas frāzes.

Kompensējošā punkta iespējas:

Students ir vispārīgi, bet saturiski pareizi ir norādījis uz kādu no pamatiem atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību - Tiesnešu kolēģija atsakās ierosināt kasācijas tiesvedību, ja kasācijas sūdzība neatbilst Civilprocesa likuma 450.-454.panta prasībām (nav norādīts uz nepareizi piemērotām vai nepiemērotām materiālām vai procesuālām tiesību normām un nav norādīts, kā tas novedis pie nepareiza lietas rezultāta, kasācijas sūdzības saturs neatbilst likuma prasībām, nav pievienoti

nepieciešamie dokumenti, nav ievērots iesniegšanas termiņš). Ja kasācijas sūdzība formāli atbilst minētajām prasībām un ja tiesa, kas taisījusi pārsūdzēto spriedumu, nav pieļāvusi Civilprocesa likuma 452.panta trešās daļas noteikumu pārkāpumu (nav pieļauti absolūtie procesuālo normu pārkāpumi), tiesnešu kolēģija var atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību arī šādos gadījumos:

- 1) kasācijas sūdzībā norādītajos tiesību normu piemērošanas jautājumos ir izveidojusies Augstākās tiesas judikatūra, un pārsūdzētais spriedums tai atbilst;
- 2) izvērtējot kasācijas sūdzībā minētos argumentus, nav acīmredzama pamata uzskatīt, ka pārsūdzētajā spriedumā ietvertais lietas iznākums ir nepareizs un ka izskatāmajai lietai ir būtiska nozīme vienotas tiesu prakses nodrošināšanā vai tiesību tālākveidošanā.

Ja kasācijas sūdzība formāli atbilst tai izvirzītajām prasībām un ja tiesa nav pārkāpusi Civilprocesa likuma 452.panta trešās daļas noteikumus un izskatāmajai lietai nav būtiskas nozīmes vienotas tiesu prakses nodrošināšanā un tiesību tālākveidošanā, tiesnešu kolēģija var atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību arī mantiska rakstura strīdos, ja tā daļa, par kuru spriedums tiek pārsūdzēts, ir mazāka par 2000 eiro.

3. Kapitālsabiedrības likvidācija atbilstoši Komerclikuma noteikumiem

3.1. izsmeloši, bet lakoniski izskaidrojiet, ko nozīmē kapitālsabiedrības likvidācija, kad tā notiek un kad nenotiek

Kapitālsabiedrības (turpmāk – sabiedrība) likvidācijas **vispārīgo regulējumu** paredz Komerclikums. Pēc sabiedrības darbības izbeigšanās notiek tās likvidācija, kas ir galīgā norēķina sniegšanas veids. Tādējādi, sabiedrības izbeigšanās pamata esamība ir priekšnoteikums, lai varētu veikt sabiedrības likvidāciju, kas ir sabiedrības izbeigšanās loģisks turpinājums, lai sabiedrības darbību noslēgtu no finanšu viedokļa. **(1 punkts)**

Likvidācija notiek jebkuras sabiedrības darbības izbeigšanas gadījumā. **(1 punkts)**

Vienlaikus likums paredz **izņēmumus** no likvidācijas veikšanas, kuru gadījumā likvidācija nenotiek, bet komercreģistra iestāde pieņem lēmumu par sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra. Šie likumā paredzētie gadījumi ir šādi: 1) sabiedrība ir atzīta par maksātnespējīgu; 2) neviena sabiedrības likvidācijā ieinteresētā persona (piemēram, sabiedrības kreditors) neiesniedz tiesai vai komercreģistra iestādei pieteikumu par likvidatora iecelšanu. **(1 punkts)**

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

sniegts likvidācijas raksturojums **(1 punkts)**;

norādīts uz to, ka likvidācija parasti notiek jebkuras sabiedrības darbības izbeigšanās gadījumā **(1 punkts)**;

norādīts uz to, ka likvidācija nenotiek, ja pastāv kāds no likumā minētiem izņēmumiem (nav nepieciešams tos konkrēti uzskaitīt, pietiek ar norādi uz izņēmumu esamību) **(1 punkts)**.

3.2. izsmeloši, bet lakoniski raksturojiet likvidatoram izvirzāmās prasības, likvidatora tiesības un pienākumus un likvidatora atbildību

Likvidācijas nodrošināšanai tiek iecelts viens vai vairāki likvidatori. Par likvidatoru var būt rīcībspējīga fiziskā persona, kura atbilst valdes loceklim izvirzāmām prasībām. Par likvidatoriem ieeļami valdes locekļi, ja vien statūtos, dalībnieku sapulces lēmumā vai tiesas nolēmumā nav noteikts citādi. **(1 punkts)**

Likvidatoram ir visas valdes un padomes tiesības un pienākumi, ja vien tie nav pretrunā ar likvidācijas mērķi, tostarp likvidators piedzen parādus, pārdod sabiedrības mantu un apmierina kreditoru prasījumus. Pēc nepieciešamo darbību veikšanas naudas iegūšanai, lai segtu prasījumus, likvidators sastāda likvidācijas slēguma finanšu pārskatu un sabiedrības atlikušās mantas sadales plānu, kurā nosaka likvidācijas kvotu. **(1 punkts)**

Likvidatora atbildība pamatojas uz vispārīgo civiltiesiskās atbildības (CTA) modeli, atbilstoši kuram likvidators atbild par sabiedrībai nodarītiem zaudējumiem, pamatojoties uz vispārīgiem CTA priekšnoteikumiem. Ja likvidācijā piedalās vairāki likvidatori, tie par nodarītiem zaudējumiem atbild solidāri. **(1 punkts)**

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

norādītas likvidatoram izvirzāmās prasības **(1 punkts)**;

norādīts, ka likvidatoram ir valdes un padomes tiesības un pienākumi un sniegts to raksturojums **(1 punkts)**;

norādīts uz vispārīgo CTA modeli likvidatora atbildības gadījumā **(1 punkts)**.

3.3. izsmeloši, bet lakoniski raksturojiet kreditoru aizsardzību kapitālsabiedrības likvidācijas gaitā, norādot arī sekas, ja nepietiek mantas likvidācijas procesā

Komercreģistra iestāde savā tīmekļvietnē publicē paziņojumu par sabiedrības darbības izbeigšanu un likvidācijas uzsākšanu. Likvidators nosūta paziņojumu par likvidācijas uzsākšanu visiem **zināmiem sabiedrības kreditoriem**. Paziņojumā sabiedrības kreditori uzaicināmi pieteikt savus prasījumus viena mēneša laikā pēc paziņojuma publicēšanas dienas (ja vien nav noteikts garāks kreditoru pieteikšanās termiņš). **(1 punkts)**

Ja zināms kreditors nepiesaka savu prasījumu, nepieņem izpildījumu vai saistība vēl nav izpildāma, viņam pienākošās summas tiek deponētas pie zvērināta notāra pēc sabiedrības juridiskās adreses. Tāpat, pastāvot strīdīgam kreditora prasījumam, sabiedrības mantu var sadalīt starp dalībniekiem tikai tad, ja attiecīgajam kreditoram ir dots nodrošinājums. **(1 punkts, ja norādīts vismaz viens no šiem gadījumiem)**

Likvidators piedzen parādus, pārdod sabiedrības mantu un **apmierina kreditoru prasījumus**. Likvidējot akciju sabiedrību, likvidācijas slēguma finanšu pārskatu un sabiedrības atlikušās mantas sadales plānu obligāti pārbauda revidents, bet likvidējot sabiedrību ar ierobežotu atbildību, tos pārbauda vienīgi tad, ja statūti paredz, ka sabiedrības gada pārskati jāpārbauda revidentam vai tā nolemj dalībnieku sapulce. Minētos dokumentus likvidators nosūta visiem dalībniekiem, bet uzrādītāja akciju turētājiem publicē atbilstošu paziņojumu oficiālajā izdevumā par to pieejamību. **(1 punkts)**

Ja likvidācijas gaitā atklājas, ka likvidējamās sabiedrības mantas nepietiek, lai apmierinātu visus pamatotos kreditoru prasījumus, likvidatoram ir pienākums iesniegt maksātnespējas pieteikumu likumā noteiktajā kārtībā. **(1 punkts)**

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

norādīts vismaz par zināmo kreditoru informēšanu **(1 punkts)**;

aprakstīta kreditoru prasījumu aizsardzība prasījuma nepieteikšanas vai strīdīga prasījuma gadījumā **(1 punkts)**;

aprakstītas veicamās darbības naudas līdzekļu iegūšanai kreditoru prasījumu apmierināšanai **(1 punkts)**;

aprakstīts likvidatora pienākums iesniegt maksātnespējas pieteikumu **(1 punkts)**.

Papildu punktu (nepārsniedzot 10 punktus kopumā par visu atbildi) var piešķirt par atsaukšanos uz judikatūru, doktrīnu vai arī atbilde satur citu informāciju, kas norāda uz studenta augstām zināšanām par konkrēto jautājumu.

Praktiskās daļas uzdevums (kāzuss)

2003. gada 20. decembrī reģistrēta Nadīnas Liepas laulība ar Nikolaju Liepu. Starp laulātajiem pastāvēja likumiskās mantiskās attiecības. Laulības laikā Nikolajs privatizēja dzīvokļa īpašumu Zentenes ielā 9-1, Rīgā. Privatizācijas procesam nepieciešamie naudas līdzekļi tika iegūti, Nikolajam tos 2004. gada 5. maijā aizņēmoties no privātpersonas. Aizņēmumu laulātie atmaksāja līdz 2010. gada 5. maijam no ģimenes kopīgiem līdzekļiem, jo abi laulātie strādāja. Dzīvoklis tika nopirkts, lai laulātie tur varētu dzīvot. Privatizācijas sertifikāti bija abiem laulātajiem, bet viņi bija tos pārdevuši vēl pirms laulībām. Citas mantas, izņemot sadzīves mantas un mēbeles, kā arī nelielus naudas līdzekļus, laulātajiem nebija.

2021. gada 2. janvārī Nikolajs nomira, un sieva 2021. gada 3. martā iesniedza zvērinātai notārei mantošanas iesniegumu kā likumiskā mantiniece. Zvērināta notāre uzsāka mantojuma lietu un izsludināja mantojuma atklāšanos, nosakot pieteikšanās termiņu deviņu mēnešu laikā pēc izsludināšanas. Uzaicinājuma sludinājums oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" publicēts 2021. gada 15. martā.

Mirušā Nikolaja likumiskie mantinieki ir viņa sieva Nadīna un Nikolaja dēli no pirmās laulības – Valdis (42 gadi) un Dagnis (40 gadi) Liepas.

Dienu pēc uzaicinājuma sludinājuma publicēšanas dēli Dagnis un Valdis ieradās pie zvērinātas notāres un iesniedza notārei mantošanas iesniegumu kā likumiskie mantinieki.

Savukārt Nadīna lūdza zvērinātai notārei izdalīt pārdzīvojušās laulātās daļu laulāto kopīgajā mantā, kam Nikolaja dēli no pirmās laulības iebilda. Nikolaja dēli zvērinātai notārei paskaidroja, ka, neraugoties uz to, ka viņi kopš bērnības nedzīvoja kopā ar tēvu, viņi regulāri tēva kontā ieskaitīja naudas līdzekļus, lai tēvam palīdzētu finansiāli, tai skaitā, lai palīdzētu privatizēt dzīvokli. Savukārt Nadīna bija ļoti izšķērdīga, un tēvam nekad nepalīdzēja ne ar naudu, ne darbības palīdzību.

Pēc ilgstošām pārrunām pie zvērinātas notāres, Nikolaja dēli no pirmās laulības 2021. gada 2. jūnijā paziņoja zvērinātai notārei, ka nejauši tēva mantās ir atraduši 2011. gada 10. jūnija pašrocīgi rakstītu mirušā tēva testamentu, kurā Nikolajs ir ierakstījis: "Savu dzīvokli Rīgā, Zentenes ielā 9-1, es novēlu savam dēlam Valdim Liepam."

2021. gada 17. jūlijā zvērināta notāre mantiniekiem nolasīja testamentu un izsniedza apliecību par mirušā pēdējās gribas rīkojuma akta nolasīšanu. Savukārt Valdis iesniedza zvērinātai notārei mantošanas iesniegumu, saskaņā ar kuru izteica gribu iegūt viņam novēlēto legātu.

Nadīna un Dagnis zvērinātas notāres klātbūtnē izteica iebildumus pret testamentu, vienlaikus pieprasot savu neatņemamo daļu gadījumā, ja tas tiktu atzīts par likumīgā spēkā stājušos. Nadīna uzskata, ka testaments ir viltots, jo Nikolajs nekad savas dzīves laikā par šādu testamentu neko nebija stāstījis, un ir ļoti aizdomīgi, ka Nikolaja dēli no pirmās laulības šo testamentu iesniedza notāram tik vēlu.

2021. gada 20. jūlijā Nadīna cēla tiesā prasību pret Valdi un Dagni, kurā lūdza: 1) atzīt, ka dzīvokļa īpašums Zentenes ielā 9-1, Rīgā bija laulāto – Nikolaja un Nadīnas kopīga manta, kur katram piederēja $\frac{1}{2}$ no dzīvokļa īpašuma; 2) atzīt, ka mantojuma masā pēc laulātās daļas nodalīšanas ietilpst $\frac{1}{2}$ domājamā daļa no dzīvokļa īpašuma Zentenes ielā 9-1, Rīgā; 3) atzīt

Nadīnas īpašumtiesības uz ½ domājamo daļu no dzīvokļa īpašuma Zentenes ielā 9-1, Rīgā; 4) atzīt mirušā laulātā 2011. gada 10. jūnijā rakstīto testamentu par spēkā neesošu un 5) piedzīt no Atbildētājiem izdevumus Nadīnas advokāta palīdzības samaksai.

Pirmās instances tiesa apmierināja pirmos trīs un piekto Nadīnas prasījumu, bet noraidīja ceturto prasījumu.

Jautājumi (pieņemot, ka atbilde tiek sniegta vienu dienu pēc tam, kad pirmās instances tiesas spriedums ir bijis sastādīts un bijis pieejams tiešsaistes sistēmā):

1. Kādas ir Valda un Dagna tiesības pēc pilna sprieduma teksta saņemšanas, ja viņi spriedumam nepiekrīt? Lūgums īsi aprakstīt, kā realizējamas viņu tiesības? (1 punkts)

2. Kā pierādīt, ka dzīvokļa īpašums ir laulāto kopīga manta vai tikai viena laulātā atsevišķa manta? Kādi būtiski apstākļi ir jāierāda? Vai Valdis un Dagnis ir tiesīgi iesniegt jaunus pierādījumus apelācijas instances tiesā? Ja jā, tad kāpēc? Ja nē, tad kāpēc? (2 punkti)

3. Kas notiek ar mantojuma lietu pie zvērinātas notāres, kamēr tiesa izskata Nadīnas celto prasību? (1 punkts)

4. Tā kā ar tiesas spriedumu ir noraidīts Nadīnas prasījums par Nikolaja 2011. gada 10. jūnija testamenta atzīšanu par spēkā neesošu, taču ir apmierināts prasījums par laulātās daļas nodalīšanu, vai Nadīnai un Dagnim ir tiesības uz neatņemamo daļu? Ja šādas tiesības būtu, kāds būtu tās apmērs no mantojuma, izsakot daļskaitlī? (2 punkti)

5. Nosauciet priekšnoteikumus neatņemamās daļas izdalīšanai un aprēķināšanai, kā arī aprakstiet, kādā kārtībā Nadīna un Dagnis var realizēt savas tiesības uz neatņemamās daļas saņemšanu? (3 punkti)

6. Ko nozīmē “pašrocīgi rakstīts testaments” Civillikuma izpratnē? (1 punkts)

→ Sasaistot kāzusa apstākļus ar atbilstošo tiesību normu, precīzi pamatojiet visas atbildes.

→ Norādiet visus savus izdarītos pieņēmumus kāzusa atrisināšanas gaitā.

→ Risinājumā rūpīgi jāanalizē kāzusa apstākļi un izteiktie argumenti. Risinājumā jāizmanto atbilstoša juridiskā terminoloģija, pat ja kāzusa tekstā (iespējams apzināti!) izmantota neatbilstoša terminoloģija (izņemot gadījumu, ja risinājumā tiek citēts kāzusa teksts).

Praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) vērtēšanas vadlīnijas

1. Kādas ir Valda un Dagna tiesības pēc pilna sprieduma teksta saņemšanas, ja viņi spriedumam nepiekrīt? Lūgums īsi aprakstīt, kā realizējamas viņu tiesības? (1 punkts)

Ja atbildētāji tiesas spriedumam nepiekrīt, tad viņi saskaņā ar Civilprocesa likuma 413. panta pirmo daļu ir tiesīgi iesniegt apelācijas sūdzību 20 dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas (CPL 415. panta pirmā daļa, 199. panta pirmā daļa). Par apelāciju ir maksājama valsts nodeva saskaņā ar CPL 34. panta ceturto daļu un apelācijas sūdzība ir jāparaksta iesniedzējiem vai viņu pilnvarotam pārstāvim. Apelācijas sūdzība adresējama attiecīgajai apgabaltiesai, bet iesniedzama tiesā, kas taisījusi spriedumu.

Apelācijas sūdzībā norāda tās tiesas nosaukumu, kurai adresēta sūdzība, ziņas par sūdzības iesniedzēju, spriedumu, par kuru iesniedz sūdzību, un tiesu, kas taisījusi spriedumu, kādā apjomā

spriedumu pārsūdz, kā izpaužas sprieduma nepareizība, motivējot, kāpēc sūdzības iesniedzējs uzskata, ka lietā nepareizi konstatēti fakti vai nepareizi novērtēti pierādījumi, sniegts nepareizs lietas apstākļu juridiskais novērtējums vai nepareizi piemērota materiālā tiesību norma, pārkāpta procesuālā tiesību norma, vai tiek pieteikti jauni pierādījumi, kādi, par kādiem apstākļiem un kādēļ šie pierādījumi nebija iesniegti pirmās instances tiesai, sūdzības iesniedzēja lūgumu.

2. Kā pierādīt, ka dzīvokļa īpašums ir laulāto kopīga manta vai tikai viena laulātā atsevišķa manta? Kādi būtiski apstākļi ir jāierāda? Vai Valdis un Dagnis ir tiesīgi iesniegt jaunus pierādījumus apelācijas instances tiesā? Ja jā, tad kāpēc? Ja nē, tad kāpēc? (2 punkti)

Saskaņā ar CL 89. pantu, katrs laulātais patur mantu, kas piederējusi viņam pirms laulības, tāpat arī to mantu, ko viņš iegūst laulības laikā kā atsevišķu mantu. Viss, ko laulības laikā laulātie iegūst kopīgi vai viens no viņiem, bet ar abu laulāto līdzekļiem vai ar otra laulātā darbības palīdzību, ir abu laulāto kopīga manta; šaubu gadījumā jāpieņem, ka šī manta pieder abiem līdzīgās daļās. Ja kādas vienam laulātajam piederošas mantiskas vērtības laulības laikā atvieto ar citām, pēdējās ir šā laulātā manta. Saskaņā ar CPL 93. panta pirmo daļu katrai pusei jāpierāda tie fakti, uz kuriem tā pamato savus prasījumus vai iebildumus. Prasītājam jāpierāda savu prasījumu pamatotība. Atbildētājam jāpierāda savu iebildumu pamatotība. Līdz ar to tam, kurš apgalvo, ka dzīvokļa īpašums ir kopīga manta, šis fakts ir arī jāpierāda, savukārt, tam, kurš uzskata, ka atsevišķa manta, savs apgalvojums ir jāpierāda.

Pierādīšanai izmantojami visi Civilprocesa likum paredzētie pierādīšanas līdzekļi, un tiesai būs jāvērtē, vai puses ir pierādījušas savu apgalvojumu pamatotību, spriedumā norādot lietā konstatētos faktus, pierādījumus, uz kuriem pamatoti tiesas secinājumi, un argumentus, ar kuriem noraidīti tie vai citi pierādījumi.

Ja Valdis un Dagnis uzskata, ka dzīvokļa īpašums bija Nikolaja atsevišķā manta, tad viņiem šis fakts ir jāpierāda, atspēkojot Nadīnas pierādījumus par dzīvokļa īpašumu kā laulāto kopīgo mantu, t.i., ka īpašuma iegādē nav izmantoti Nadīnas līdzekļi, un tā nav notikusi ar Nadīnas darbības palīdzību.

Civilprocesa likuma tiesību normu sistēma ir vērsta uz to, lai visi prasītāja argumenti un pierādījumi, kā arī atbildētāja iebildumi un tos pamatojošie pierādījumi būtu noskaidroti jau pirmās instances tiesā, tāpēc nav pieļaujama ne tikai apelācijas sūdzības grozīšana vai papildināšana pēc apelācijas sūdzības iesniegšanai paredzētā termiņa notecēšanas, bet arī jaunu pierādījumu iesniegšana apelācijas instances tiesā, nepastāvot objektīviem, attaisnojošiem iemesliem, kuru dēļ šie pierādījumi netika iesniegti pirmās instances tiesā (SKC – 925/2021). Līdz ar to jaunus pierādījumus, kuri nebija iesniegti pirmās instances tiesā, Valdis un Dagnis var iesniegt tikai tad, ja tiešām pastāv objektīvi, attaisnojoši iemesli, kāpēc tas netika izdarīts pirmajā instancē, un šie iemesli viņiem ir jāpierāda, iesniedzot jaunus pierādījumus. Kā piemērs šādiem apstākļiem var tikt minēts, ka pirmās instances tiesa varētu būt spriedumā norādījusi, ka atbildētāji nebija pierādījuši savus apgalvojumus, bet lietās izskatīšanas gaitā tiesa nebija izmantojusi Civilprocesa likum 93. panta 4. daļā minēto, ka ja tiesa atzīst, ka par kādu no faktiem, uz kuriem pamatoti puses prasījumi vai iebildumi, nav iesniegti pierādījumi, tā paziņo par to pusēm un, ja nepieciešams, nosaka termiņu pierādījumu iesniegšanai. Tomēr minētais neattiecas uz tādiem pierādījumiem, par kuru lietderību lietā pati puse varēja viegli iedomāties un iesniegt jau pirmajā instancē, it īpaši, ja pierādījumi bija puses rīcībā.

Vērtēšana:

Students saņem **divus punktus**, ja pareizi norādījis laulāto kopīgas mantas kritērijus un atsaucies uz katras puses pierādīšanas pienākumu, kā arī norādījis savu viedokli par jaunu pierādījumu iesniegšanu apelācijas instance un to pamatojis.

Students saņem **vienu punktu**, ja atbilde uz 2. jautājumu pēc būtības ir pareiza, bet nepilnīga – atbilde nesatur pamatojumu ar tiesību normām vai tās piemērotas nepareizi vai nav atbildēts uz visiem jautājumiem.

3. Kas notiek ar mantojuma lietu pie zvērinātas notāres, kamēr tiesa izskata Nadīnas celto prasību? (1 punkts)

Kad testaments ir nolasīts, testamentārajam mantiniekam ir tiesības iesniegt zvērinātam notāram mantošanas iesniegumu, ja tas vēl nav bijis izdarīts, bet personai, kuras tiesības ar pēdējās gribas rīkojumu ir aizskartas, – iesniegt iebildumus un apstrīdēt testamentu tiesā (Notariāta likuma 279.pants). Citi mantinieku savstarpēji strīdi, kuru risināšana uzsākta tiesā prasības kārtībā, mantojuma apliecības izsniegšanu neaptur. Ar iesniegto testamentu, kurā dzīvoklis ir novēlēts tikai vienam no likumiskajiem mantiniekiem, ir aizskartas pārējo likumisko mantinieku intereses, tādēļ kā Nadīnai, tā arī Dagnim ir tiesības tiesā apstrīdēt testamentu.

Ja zvērināts notārs, kurš ved mantojuma lietu, saņem tiesas paziņojumu, ka celta prasība par pēdējās gribas rīkojuma akta apstrīdēšanu, viņš aptur lietvedību mantojuma lietā līdz strīda izšķiršanai tiesā (Notariāta likuma 282.pants). Mantojuma apliecības izsniegšanas diena tiek noteikta pēc tam, kad notāram iesniegts spēkā stājies tiesas spriedums (MK Noteikumi “Par mantojuma reģistra un mantojuma lietu vešanu”, 101.punkts).

Vērtēšana:

Students saņem **punktu** par atbildi, ja ir norādījis, ka notārs aptur mantojuma lietu līdz strīda izšķiršanai tiesā pēc tam, kad saņemts tiesas paziņojums par pēdējās gribas rīkojuma akta apstrīdēšanu un izdarījis atsauci uz Notariāta likuma 282. pantu.

4. Tā kā ar tiesas spriedumu ir noraidīts Nadīnas prasījums par Nikolaja 2011. gada 10. jūnija testamenta atzīšanu par spēkā neesošu, taču ir apmierināts prasījums par laulātās daļas nodalīšanu, vai Nadīnai un Dagnim ir tiesības uz neatņemamo daļu? Ja šādas tiesības būtu, kāds būtu tās apmērs no mantojuma, izsakot daļskaitlī? (2 punkti)

Testators attiecībā uz savu mantu brīvi var dot rīkojumus savam nāves gadījumam, tomēr ar to ierobežojumu, ka testatora neatņemamās daļas tiesīgajiem ir jāatstāj viņu neatņemamās daļas. Neatņemamās daļas tiesīgie ir laulātais un lejupejie, bet, ja nav lejupejo, kas pārdzīvojuši mantojuma atstājēju, tad laulātais un tuvākās pakāpes augšupējie (Civillikuma 422., 423.pants). Nadīna ir mantojuma atstājēju pārdzīvojušā laulātā, Dagnis ir mantojuma atstājēja dēls, tātad abi – gan Nadīna, gan Dagnis – ir neatņemamās mantojuma daļas tiesīgie.

Neatņemamo mantojuma daļu aprēķina pēc tā mantinieku skaita, kāds palicis testatora nāves dienā, ieskaitot pārdzīvojušo laulāto un ar testamentu atstumtos mantiniekus, bet neskaitot līdzī atteikušos mantotāju. (Civillikuma 424.pants). Mantojumam atklājoties, mirušajam Nikolajam ir

palikuši trīs likumiskie mantinieki – viņu pārdzīvojušī laulātā un divi dēli, no kuriem neviens nav bijis no mantojuma atstumts. Tāpat neviens no viņiem arī nav atteicies no mantojuma pirms mantojuma atklāšanās.

Pārdzīvojušais laulātais manto no mirušā tādu pašu daļu, kā mirušā bērns, ja gribu mantot izteikušo bērnu skaits ir mazāks par četriem, bet, ja gribu mantot izteikušo bērnu skaits ir četri vai vairāk, — ceturto daļu (Civillikuma 393.pants). Tā kā Nikolajam ir divi bērni, kas turklāt abi izteikuši vēlēšanos mantot, tad kā likumiskie mantinieki pēc Nikolaja manto kā Nadīna, tā arī Dagnis un Valdis vienādās daļās, t.i., katrs 1/3 daļas apmērā.

Neatņemamā daļa ir puse no tās mantojuma daļas vērtības, kādu neatņemamās daļas tiesīgais manto pēc likuma. Šo daļu noteic pēc tā mantas sastāva un vērtības, kāds bijis testatora nāves dienā (Civillikuma 425.panta pirmā daļa). Līdz ar to Nikolaju pārdzīvojušās laulātās un viņa bērnu neatņemamā mantojuma daļa ir 1/6 daļa no mantojuma vērtības. Pārdzīvojušā laulātā mantas daļas izdalīšana no mantojuma neietekmē pārdzīvojušā laulātā tiesības uz neatņemamo mantojuma daļu.

Vērtēšana:

Students saņem **divus punktus** par atbildi, ja ir pareizi aprakstījis un aprēķinājis Nadīnai un Dagnim pienākošos neatņemamo daļu kā daļskaitli no mantojuma vērtības.

Students saņem **vienu punktu** par atbildi, ja atbilde ir pēc būtības pareiza, studentam izprotot daļas aprēķināšanas principus, tomēr atbildē tikusi pieļauta matemātiska kļūda aprēķinā.

Atbilde netiek ieskaitīta, ja aprēķins sniegts procentos vai decimāldaļā, jo šāds risinājums neatbilst mantojuma tiesību normām.

5. Nosauciet priekšnoteikumus neatņemamās daļas izdalīšanai un aprēķināšanai, kā arī aprakstiet, kādā kārtībā Nadīna un Dagnis var realizēt savas tiesības uz neatņemamās daļas saņemšanu? (3 punkti)

Ja kāds neatņemamās daļas tiesīgais testamentā palicis neievērots vai bez likumiska iemesla atstumts no mantojuma, viņam ir tiesība prasīt, lai nodala viņa neatņemamo daļu, vai arī, ja viņam novēlēts mazāk par šo daļu, lai to papildina. Citādā ziņā testaments patur savu spēku (Civillikuma 788.pants). Tā kā vienīgā materiālā vērtība, kas palikusi mantojumā pēc Nikolaja, ir dzīvokļa īpašums, un dzīvokļa īpašums ar testamentu ir novēlēts Valdim, tad secināms, ka Nadīnas un Dagna intereses testators nav ņēmis vērā, sastādot testamentu.

Civillikuma 425.panta otrā daļa paredz, ka neatņemamā daļā ieskaita tiklab to, ko testators atstājis mantiniekam kā mantojumu vai legātu, kā arī to, kas saņemts testatora dzīves laikā, ja uz saņemto attiecas pievienojuma pienākums (757. un turpm. p.). No kāzusa teksta neizriet, ka testators būtu Nadīnai un Dagnim dzīves laikā piešķīris bez atlīdzības kādu vērtību, tādēļ secināms, ka Nadīnai un Dagnim nav, ko pievienot mantojuma masai pirms dalīšanas un nav, ko ieskaitīt savā mantojuma daļā.

Neatņemamo daļu aprēķina no testatora skaidras mantas, atskaitot visus viņa parādus (Civillikuma 423.panta trešā daļa). No kāzusa teksta neizriet, ka testatoram būtu palikuši kādi parādi – aizņēmums, kas bija ņemts dzīvokļa privatizācijai, ir dzēsts vēl mantojuma atstājēja dzīves laikā –

, tādēļ nekādi Nikolaja parādi nav jāņem vērā pirms neatņemamās daļas aprēķināšanas Nadīnai un Dagnim.

Lai gan ar testamentu dēlam Valdim piešķirts tikai legāts, proti, dzīvoklis Rīgā, Zentenes ielā 9-1, tā kā tā ir mantojuma atstājēja vienīgā manta, piemērojams Civillikuma 581.pants, kas paredz neatņemamās daļas tiesīgo tiesības tajā gadījumā, ja mantojums pārāk apgrūtināts legātiem, prasīt no legatāra samērīgu atvilkumu tādā apmērā, lai neatņemamās daļas tiesīgie saņemtu likumā noteiktā neatņemamo daļu.

Neatņemamās daļas tiesīgajiem ir tikai prasījuma tiesība uz neatņemamās daļas izdošanu naudā (Civillikuma 423.panta otrā daļa). Tādējādi Nadīnai un Dagnim ir jāvērs savi prasījumi pret Valdi par neatņemamās daļas izdošanu naudas izteiksmē. Tā kā mantojuma atstājējam nav palicis nekāds cits vērtīgs mantojums, kā tikai dzīvokļa īpašums Rīgā, Zentenes ielā, turklāt puse no dzīvokļa īpašuma ir izdalīta kā pārdzīvojušās laulātās mantas daļa, mantojuma masā ietilpst tikai 1/2 domājamā daļa no dzīvokļa īpašuma Rīgā, Zentenes ielā 9-1. Attiecīgi neatņemamā no mantojuma vērtības, kas pienākas Nadīnai un Dagnim, ir 1/6 daļa no dzīvokļa puses vērtības jeb 1/12 daļa no visa dzīvokļa vērtības.

Neatņemamās daļas tiesīgie, legatāri un kreditori, kas vēlas pieteikt savas pretenzijas uz mantojumu, iesniedz zvērinātam notāram attiecīgu rakstisku iesniegumu. Uz neatņemamās daļas tiesīgo un legatāru iesnieguma zvērināts notārs apliecina iesniedzēja paraksta īstumu (MK Noteikumu par mantojuma reģistra un mantojuma lietu vešanu” 79.punkts). Tātad, lai Nadīna un Dagnis īstenotu savas tiesības, viņiem savi prasījumi par neatņemamās mantojuma daļas izdalīšanu jāpiesaka pie zvērināta notāra, kura lietvedībā atrodas mantojuma lieta. Ar šo iesniegumu notārs iepazīstinās testamentāro mantinieku Valdi un, kā to paredz MK Noteikumu par mantojuma reģistra un mantojuma lietu vešanu” 80.punkts, uzaicinās vienoties par neatņemamās daļas izdalīšanu. Ja tiks panākt vienošanās, tad notārs atzīs testamentu par spēkā stājušos un notariāli apliecinās vienošanos par neatņemamās daļas izdalīšanu (turpat, 82.punkts).

Tā kā gan Nadīna, gan Dagnis ir izteikuši gribu mantot pēc likuma uzaicinājumā noteiktajā termiņā, tad ir atzīstams, ka viņi nav nokavējuši uzaicinājuma termiņu arī tiesību pieteikšanai kā neatņemamās daļās tiesīgie (NDT), jo NDT tiesiskais stāvoklis izriet no tuvākā likumiskā mantinieka statusa.

Ja testamentārais mantinieks Valdis nevienosies ar neatņemamās daļas tiesīgajiem Nadīnu un Dagni, testaments jebkurā gadījumā stāsies likumīgā spēkā, un neatņemamās daļas tiesīgajiem būs tiesības pieprasīt pienākošos neatņemamo daļu, ceļot prasību tiesā.

Vērtēšana:

Students saņem **trīs punktus** par atbildi, ja ir:

- 1) norādījis, ka neatņemamā daļa ir naudas izteiksmē nosakāma prasījuma tiesība;
- 2) norādījis un aprakstījis elementus, kā nosakāma neatņemamā daļa, tostarp, norādījis par nepieciešamību ieskaitīt mantojuma daļā jau iepriekš saņemto, kā arī norādījis par nepieciešamību atrēķināt mantojuma atstājēja parādus pirms neatņemamās daļas aprēķināšanas;
- 3) pareizi aprakstījis procesu, kā realizējama tiesība uz neatņemamās daļas saņemšanu.

Students saņem **divus punktus** par atbildi, ja atbildes ir sniegtas, tomēr ir nepilnīgas.

Students saņem **vienu punktu** par atbildi, ja ir norādījis, ka neatņemamā mantojuma daļa ir aprēķināma naudas izteiksmē un no atbildes kopumā ir saprotams, ka students izprot neatņemamās daļas tiesīgā jēdziena atšķirības no mantinieka jēdziena, bet ir skaidri redzami jautājuma pilnīgas izpratnes trūkumi.

6. Ko nozīmē “pašrocīgi rakstīts testaments” Civillikuma izpratnē? (1 punkts)

Testamenti var būt vai nu publiski vai privāti. Pašrocīgi rakstīts testaments jeb hologrāfiskais testaments – *testamentum holographium*— testaments, kas ir pilnībā testatora pašrocīgi uzrakstīts un parakstīts, neizmantojot mehāniskas ierīces (Civillikuma 446.pants). Privāto testamentu var rakstīt jebkurā valodā (Civillikuma 455.pants). Lai privāts testaments stātos spēkā, jābūt pārliecībai, ka to taisījis mantojuma atstājējs un ka tas pareizi izteic mantojuma atstājēja pēdējo gribu (CL 445.pants).

Vērtēšana:

Students saņem **punktu** par atbildi, ja ir nosaucis abas privāta testamenta obligātās pazīmes.